

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre 16 kor.
 Negyedévre 4 "
 Helyben házhoz fordva:
 Egész évre 20 kor.
 Negyedévre 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre 24 kor.
 Negyedévre 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatali:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, március 23.

Kereskedelemellenes irányzat.

(K. Ö.) Az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés most közre adott évi jelentésében arról panaszkodik, hogy ebben az országban csakugy dühöng a kereskedelem ellenes irányzat. Kormány és társadalom egyaránt ellensége a kereskedelemnek. A kormány nem veszi figyelembe, ha a kereskedők valamit kérnek tőle, a társadalom pedig folyton szidja, mint uzsorás közveitőt. Legjobban azonban haragszik az agráriusokra és a szövetkezetekre. A pécsi agrár-kongresszus — a jelentés szerint — oly határozatot hozott, mely mélyen sérti a kereskedelem érdekeit. Édes Istenem! Hát egy agrárkongresszuson csak nem fognak oly határozatokat hozni, melyek az agrár érdekekre sérelmesek. Sajnos, hogy nálunk az agrár és merkantil érdekek ellentétesek. De ennek nem az agrarizmus oka, mely még nem támad, csak védekezik.

A szövetkezetekre pedig azért haragszik, mert azok nem tagoknak is árusítanak és kormánytámogatásban részesülnek. Még jobban az nban azért, mert az új szövetkezeti törvényjavaslatot, mely

guzsba kötötte volna a szövetkezeteket, le kellett venni a napirendről.

Hát akár hogyan is vesszük a dolgot, mi bizony nem tudjuk meglátni azt a kereskedelemellenes irányzatot, melyről a kereskedelem hivatalos képviselője panaszkodik. Mert ha őszinte akarna lenni, meg kellene látnia azokat a tételes intézkedéseket, melyek a kereskedelemnek a szószeros értelemben kivételes helyzetet teremtettek. A börzebiróság, a kereskedelmi bíróságok intézménye, a kereskedői könyvkivonatok hitelessége stb, mind oly dolgok, melyeket a törvényhozás megadott a kereskedelemnek, hogy szabadságát és szabad mozgását megtarthassa. Más gazdasági ágaknak nem adtunk ily kivételes jogi előnyöket, mégis a kereskedelem az, mely elnyomtatásról panaszkodik.

De hát jól van. Ezek régi dolgok, mondhatná valaki. De ki bántja itt ebben az országban a tisztességes kereskedelmet? Nem tagadjuk, számolnunk kell azzal az irányzattal, mely a kereskedelem nevében üzött csalások és uzsoráskodások ellen irányulnak, melyek a kereskedelem szent szabadsága nevében fosztották ki a népet. Hát kérem, ez egy jogos önvédelmi mozgalom, melynek éppen a kereskedelem érdekében kell sikert kívánni.

Arról azután már igazán nem tehetünk, hogy a magyar kereskedelem országos képviselője azonosítja magát azokkal a kereskedelem nevében üzött visszaélésekkel, melyek a sikkasztók és csalók rovatában könyvelendők el. Éppen az azonosítás volt az a bökkenő, mely a közvéleményt gondolkodóba ejtette. Mert aki csal, azt könyörtelenül ki kell szolgálatni a közvéleménynek és a büntető paragrafusnak. Aki a csaló védelmére kel, az vele egy huron pendül és hasonló körülmények között hasonlóképpen cselekedne. Az országos kereskedelmi egyesülésnek lehetnek tisztességesek a szándékai, de akkor ne keljen védelmére azoknak az üzelmeknek, melyek a kiskereskedelem alakjába burkolóznak és félelmetesen megszaportják azoknak a közvetítőknak a számát, kik kevés tőkével és csekély munkával nagy hasznot akarnak elérni. Nem szenved kétséget, hogy az egész társadalmat megrázkódtató drágaságnak első sorban ezek az okai.

A kereskedelem érdekképviselője okosabban cselekednék, ha azokról az intézkedésekről gondoskodna, melyek a magyar kereskedelem nivójának emelését céloznák. Mert bizony az nagyon alant járó. Azonnal megváltozna a helyzet. Megszabadulna attól a nyügtől, mely kompromittálja, de mig létezik, kénytelen a védelmére kelni. Mindaddig azon-

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Verseik.

— A Szigligeti Társaság pályanyertes költeményei. —
 Irtta: Nadányi Zoltán.

I.

Ott ült a pamlagon, az ablak mellett
 Virághimes selyempárnák között
 És vékony, fényes horgolótűjével
 Fehér pamutból lágy csipkét kötött.

Elnéztem őt, mint fonja, szövi össze
 A sok, sok bomlott, kusza fonalat
 S a zavart szál miképp olvad, csodásan,
 Harmóniába kis keze alatt.

Elnéztem őt és édes, boldog hála
 Ébredt szívemben titkon, hirtelen:
 Eszembe jut, ily áldott munkát végzett
 Az én zilált, zavaros lelkemen.

II.

Nem igaz, mit a tudósok
 Megírtak már régen,
 Hogy a napok nyár idején
 Hosszabbak, mint télen.

Hisz' amikor veled voltam
 Napsugaras nyáron,
 Ugy illant el minden napom,
 Mint egy röpke álom,

De mióta a szép nyárból
 Hideg, fagyos tél lett,
 Magányomban minden napom
 Egy-egy örökélet.

III.

A könyörtelen sors messze vetett tőled
 Kegyetlen kezével:

Elfárad a madár, elfárad a felleg,
 Mire hozzád ér el.

Nyughatatlan kérdés kinez, gyötör egyre,
 Szivem belereszket:
 Ha majd évek mulva együtt leszünk újra,
 Nem lesz l-e messzebb?

IV.

Könnyű vagy, mint a táncoló vizen
 Lebegve lejtő, tiszta hab.
 Könnyű vagy, mint a rózsa levele,
 Amit a szellő szárnyra kap.

Könnyű vagy, mint a tiszta hópehely;
 Harmatnál könnyebb, édesem:
 Mért érzek mégis, ha rád gondolok,
 Oly nagy terhet a szívemen? —

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testet, megszünteti a köhögést, váladékot, éjjeli izzadást.

Tüdőbetegségek, hurutok, számar- köhögés, skrofulozis, influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mint hogy értéktelen utáztatokat is kínálnak, kérjen mindenki
 „Roche” eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájcs)

„Roche”

Roche's original medicine is prepared in
 Basel, Switzerland.

ban hiába akarja a gazdasági életben öt megillető helyet elfoglalni és a panaszhangok csak untatni fogják az embert.

A balpárt Debrecenben. Nagy fias-kóval végződött a 48-as balpárt zászlóbontása. A választó polgárság közül senki sem akadt, ki hozzájuk csatlakozott volna.

De azért mégis megalakult a 48-as balpárt. Vannak vagy 9-en, clukosi *Jánossy Zoltán* református lelkész, aki a szocialista eszméknek hirdetője, *Révy Nándor* ügyvéd, *Le-pángi Gyula* orvos, *Lukács Béla* ügyvéd, *Márk Endre* ügyvéd és *Szöllős Dezső*. Ezek mindannyian annak idején *Kristoffit* szolgálták s most kapóra jött nekik a balpárt. A vezérek a collegium ifjúságával akartak mozgalmat szervezni. Amde az ifjúság komolyabb része ebbe nem ment bele és nyilatkozatot adott ki, melyben kijelentette, hogy a disszidens képviselőket illető demonstrációba részt nem vesz.

Hogy közönséget biztosítsanak, meghívták a szocialisták pártszervezetét is, de azok kijelentették, hogy testületileg nem vesznek részt. Az érkező képviselőket *Nagy György* fogadta az ifjúság egy töredékének élén. Este fáklyásmenet és utána bankett, melyen a fővárosi vendégekkel együtt csak 30-an voltak jelen. *Jánosi Zoltán* köszöntötte fel a képviselőket, melyre azok válaszoltak. Vasárnap délután a Városháza udvarán népgyűlés volt, melyen különösen *Szluha István* és *Farkasházy* támadták a kormányt, melybe szerintük belevette magát a klerikalizmus. A szocialisták éljenzése közben fogadták el határozati javaslatukat, mely szerint a balpártot megalakították.

A demokratapárt feloszlott. A polgári községi demokratapárt ma délelben *Sándor Pál* elnöke alatt tartotta utolsó ülését és hivatalosan kimondotta a feloszlást. Az ülésen *Vátsznyi Vilmos* szükségesnek találta konstatálni, hogy ez természetesen nem jelenti a politikai demokrata párt feloszlását, amely különben sem volt semmiféle nexusban a községi párttal.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, márc 23.

Elnök: Justh Gyula.

A mai ülés tíz órakor kezdődött. A szombati ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után a házszabályrevízió folytatódó tárgyalására térnek át.

A zárszó jogán elsőnek

Csépány Géza disszidens beszél. Rövid indokolás után ajánlja indítványának elfogadását.

Nagy György (rekedt hangon): Eljen *Csépány Géza*, szeretett elnökünk! (Derűtség.)

Ilédervári Lehel: Ejnye de berekedtél Gyurka. Sokat beszéltetek tegnap Debrecen-

ben! (Célzás a disszidensek debreceni kirándulására.)

Nagy György: A szabadság érdekében rekedtem bel! (Nagy derűtség.)

Bozóky Arpád személyes megtámadtatás címén szól. Igyekszik kimutatni, hogy *Nagy Emil* a multkor jogtalanul vágta a szemébe, hogy: »hazudik.« *Nagy Emil* a Házban igaz, hogy nem olvasta fel a választói által küldött üdvözlő táviratot és ennyiben *Nagy Emilnek* igaza is van; de bőven ismertette a táviratot és fel is mutatta azt.

Felkiáltások: De nem olvasta fel!

Bozóky Arpád megjegyzi még, hogy azon az ülésen nem *Justh Gyula* elnökölt, azért nem tudhatta, hogy mi történt akkor.

Az elnök: Konstatálni kívánom, hogy dacára annak, hogy nem elnököltem, tudtam mi történt és helyesen állapítottam meg, hogy *Nagy Emil* itt tényleg nem olvasta fel az üdvözlő táviratot. (Helyeslés.)

Ivánka Milán nemzetiségi: A zárszó jogán szól. Beszél arról, hogy a kormány nem foglalkozik elég komolysággal a nemzetiségi kérdéssel. Eltér az tárgytól, mire az elnök figyelmezteti, hogy maradjon a tárgynál. Rövid néhány mondat után az elnök ismét konstatálja, hogy *Ivánka* eltért a tárgytól.

Az elnök: Ha így folytatja a képviselő ur megfogom vonni a szót.

Farkasházy Zsigmond: Ez nem horvát szónok!

Az elnök: *Farkasházy* képviselő urat ezért a megjegyzéséért rendreutasítom. (Helyeslés.)

Ivánka Milán: Határozati javaslatát elfogadásra ajánlja.

Pop Cs. István: A nemzetiségi kérdésben mi nem akarunk mást, mint amit a magyar államférfiak egy báró *Eötvös*, egy *Deák Ferenc* körvonalozott, *Benedek János* legutóbbi beszédére mutat. Ez a beszéd diszere válik a magyar parlamentnek. A magyar nép csak egy atom, az emberiség nagy tömegében; a magyar nép érdekében van, hogy a nemzetiségekkel békeségben legyen. Ez volt az álláspontja *Kossuth Lajosnak* is és a mikor 48-ban a nemzetiségek nem állottak mind a magyarok oldalára, annak csak az volt az oka, hogy a nemzetiségek a jogtalanság alatt nyögtek. Nem az osztrákok izgatták fel őket, hanem a jogtalanság. *Kossuth Lajos* is úgy mondja az »Emigratióm« című könyvében.

Felkiáltások: Ilyet nem mondott *Kossuth!*

Pop Cs. István: Be tudom bizonyítani. Az angol parlamenti életre vonatkozólag idéz egy híres francia politikus művéből és azt bizonyítja vele, hogy az angol képviselők távolról sincsenek annyi zaklatásnak kitéve, mint a magyar képviselők. (Közben eltér a tárgytól, mire az elnök figyelmezteti, hogy maradjon a tárgynál.) 1904-ben, amikor a függetlenségi párt obstruált, nagy szükség lett volna a házszabályrevízióra, mint ma, amikor senki sem zavarja a képviselőház munkarendjét.

Szünet után.

Pop Cs. István folytatja beszédét. Az új végleges váiasztási törvényt már ennek az ide-

iglenes házszabálynak alapján fogják megcsinálni. Hogyan lehet az a házszabály jó, melyet majd forszírozott 16 órás éjjeli üléseken fognak hozni! Ez a házszabály az osztályuralmat még jobban ki fogja terjeszteni. Ajánlja határozati javaslatát elfogadásra.

Az elnök: Következik *Thoroczky Viktor* báró.

Felkiáltások: Nincs itt.

Az elnök: *Hodzsza Milán.*

Hodzsza Milán szól ezután a zárszó jogán.

Kavarodás a tisztujítás körül.

Vasárnapi számunkban közöltük a városi tisztujítás alkalmából beérkezett összes pályázatokat. Már akkor kifejezést adtunk azon nézetünknek, hogy legigazságosabbnak azt tartjuk, ha mindazokat a régi tisztviselőket újbol megválasztják, akik buzgalommal, becsületesen megfeleltek kötelességeiknek s helytelenítjük azok eljárását, akik mellékcélokbl igyekeznek régi, kötelességtudó tisztviselőket kibuktatni. Ezt azért jegyeztük meg, mert már előzetesen olyan korteskedésekről értesültünk, amelyeknek indító oka nem egyéb a felekezeti gyűlöletnél. Csupán ez okból akarnak régi, érdeemes tisztviselőket kibuktatni.

A törvényhatóság komolyabb, higgadtabb tagjainak kötelességük, hogy ezt lehetetlenné tegyék.

Ugy látszott, ez a küzdelem lesz egyetlen kimagaslóbb mozzanata a tisztujításnak, azonban a pályázatok eredménye más oldalról is kavardást keltett.

Tudvalevőleg a főjegyzői állásra majdnem az utolsó órában érkezett be dr *Finály Dezső* kolozsvári egyetemi magántanár pályázati kérvénye. Erre azután *Komlóssy József* gazd. tanácsnok, továbbá dr *Istvánffy István* tb. tanácsnok pályázata. A két pályázó városi tisztviselő azért adta be pályázatát, nehogy esetleg *Bordé Ferenc* jelenlegi főjegyzővel szemben egy idegen választassék meg. Titkos választásról lévén ugyanis szó, az esélyeket teljes biztonsággal soha sem lehet megállapítani s esetleges meglepetéstől mindig tartani lehet. Mivel pedig egészen bizonyos, hogy vannak a törvényhatóságban, akik nem adják szavazatukat *Bordé Ferenc*re, ezeket a szavazatokat akarták elvonni az idegen pályázótól.

Ez a dolog azonban a volt 67-esek, vagyis a városi kör tagjai között óriási konsternációt keltett, mert féltették *Bordé Ferenc*et *Komlóssy Józseffel* szemben. A városi kör tagjai vasárnap tartott értekezletén zajos jelenetek voltak. Erősen kifakadtak, hogy városi tisztviselők is pályáztak a főjegyzői állásra, sőt egyesek erősen támadták és fenyegetőztek *Komlóssyval* szemben. Az értekezleten mintegy 35-en voltak jelen, de állítólag még vagy 20-24-en, akik nem jelentek meg, előre is biztosították hozzájárulásukat az értekezlet határozataihoz.

Az értekezlet különben kimondotta, hogy *Bordé Ferenc* főjegyző megválasztása érdekében mindent elkövet.

Mauthner-féle Gazdasági és veteménymagvak javított impregnált legmagasabb

csiraképesség, a magy. kir. vetőmagvizsgáló állomás bizonylatával és ólomzárával ellátva jutányos árban kaphatók:

MEZEY JÁNOS és TÁRSA fűszer, csemegekereskedésében Nagyváradon, Szt. László-tér,

Telefon 249.

A legkisebb mennyiségnél is teljes felelősség.

Nagyváradai Takarékpénztár épület.

Telefon 249.

A dolog azonban más fordulatot vett. Így Komlóssy József, valamint dr. Istvánffy István még a mai napon visszavonják a főjegyzői állásra vonatkozó pályázatukat. Komlóssy ha főjegyző akart volna lenni hat esztendővel ezelőtt egyhangulag megválasztották volna, sőt akkor kilátásba helyezték azt is, hogy a szervezendő alpolgármesterségre őt választják. Hogy szombaton beadta pályázatát, csak taktikai lépés volt.

Komlóssy visszalépésével természetesen elesik minden további kombináció a következő állásokra, mivel a tanácsnoki és aljegyzői állásokra csak feltételeken az esetleges megüresedés esetén pályáznak a jelenlegi tanácsnokokon és aljegyzőknél kívül mindannyian, tehát a mostaniakon kívül más egyenes pályázó nincs.

Küzdelem lesz a főügyési és alügyési állások betöltésénél, mert egy klikk minden áron ki akarja buktatni a két régi tisztviselőt, mert azok katolikusok s az ő fiatal kebelbarátaikkal akarják a két ügyési állást betölteni. Hasonló küzdelem lesz a két alkapitányi állásnál.

Az értekezletek azonban még nem értek véget s végleges megállapodás nincs.

Szigligeti-ünnepély

Kegyeletes módon áldoz minden évben a Szigligeti-Társaság várounk nagynevű fia, Szigligeti Ede emlékezetének. Felújítják azokat az ideálokat, melyek szolgálatában Szigligeti neve halhatatlan lett a magyar irodalom történetében. Az igazi magyar irodalom nemes irányának hódol minden évben a Társaság, tanúságot téve arról, hogy ha Szigligeti egyes alkotásait meg is haladhatja a kor, de működésének egyetemes nemzeti értéke mindenkor fennmarad.

Szigligeti és kortársainak nemes hagyományait senki sem ápolja igazibb átértéssel, mint a Szigligeti-Társaság érdemes elnöke, Rádl Ödön. Ugy tekintjük őt, mint a magyar irodalom nagy alakjainak igazi lelki rokonát, eszményeik, nemzeti érzésük hűséges őreit és gondozóját, aki az irodalomban a szép és igaz kultuszát hivatva van egy kiforratlansággal teli korban is megőrizni és éppen átadni a következő, tisztultabb izlésű generációnak. Rádl Ödön egy-egy megnyitó beszéde mindenkor irodalmi esemény Nagyváradon és csak azt lehet sajnálnunk, hogy ezek a kis kritikai remek nem terjednek túl hatásukban e város határain.

Egy ilyen kis tanulmányoszerű beszéddel nyitotta meg Rádl Ödön, a Szigligeti-Társaság vasárnapi Szigligeti-ünnepélyét. A rendkívül érdekes beszédből közöljük a következő részleteket:

E hó 8 án volt 94 éve annak, hogy Szigligeti Ede a magyar színműirodalom megteremtője született; az ki évtizedeken át korlátlan tekintéllyel, de mindig tiszta költői alapon és magyar szellemben uralkodott a színpadon.

Műveitől ma már, hol több, hol kevesebb jogosultsággal, elvitatják a magasabb irodalmi értéket. Kezdetleges színpadi eszközeit megmólyogja a mai színpad izlése, technikája — legfőképpen ha elismerik alapvető munkásságát s hogy a népszínmű megalkotásával egy kis emléket állított magának az irodalom történetében.

Ez a bevezetés nem szemrehányás — ez az életfolyamat változatosságának okszerű következménye, melynek minden alá van vetve. Az ő irói pályájának befejezte óta nagyot változott a világ, az emberek, az életnézet

és az irodalmi izlés. Ezen nincs mit keseregni, ez a jó öreg Bodnár Zsigmond hullámtheoriája és az a folytonosan változó, mely Börne szerint az egyedüli és örök állandóság.

Okszerű következmény tehát az is, hogy a modern esztetika és költészet ma más irodalmi ideáloknak hódol, más költői eszközökkel dolgozik, ebben sincs ok a panaszra.

A kérdés a költői, a művészi szép szempontjából csupán csak az, minő új istenek szobrait állítják fel a modern költészet Helikon berkeiben és hogyan zeng a mai Apolló Musagetes lantja?

Csak az ujság ingerével, a tárgy merészségével és a hang prepotenciájával — tehát külső eszközökkel — akar-e hatni, vagy a költészet igazi célját kívánja-e szolgálni, mely abban áll, hogy kiemelje az élet küzdelem porából, szennyéből az emberi lelket s harmóniába ringassa abban a kiserőséget, szenvedést, lázongást?

A kérdés marad, hogy az új csupán új-e; az új muzikusnak csak a technikája káprázatosabb-e, vagy a lelke is mélysegebb, a költői produktuma valóban költői, művészi-e?

Csak az ilyen új iránynak van joga oda kiáltani a régieknek: veteres migrare celeni!

Aki tehát — ha mindjárt kissé óvatos, de azért igaz barátja a józan haladásnak — a költői műben elsősorban azt kutatja, míg nem ellensége a modernizmusnak s csak az összehasonlító kritika jogával él; és így teljesen alaptalanul vádolják a modern titánok az ilyen embert parókás iskolabölcsességgel, pedantériával; teljesen alaptalanul nevezik el vén huhgó bagolynak, aki előítéletei odújában nem veszi észre az új világ szellőjét s a rendszeren használni szokott műkifejezések szerint a körülötte forrongó »mozgalmas«, »színes«, »diadalmas« életet — csak azért, mert minden újban, merészen még nem lát haladást és reformátort tevékenységet s minden modern lantpengetőben még nem képes felfedezni a költészet új Messiását.

Mi, meglehet, hogy chablon-os, de azért gondolkodni merészedő embernek — mondja a szónok — nem érdemeljük ki a díszes epithetonokat csupán azért, mert mielőtt meghajtanók a zászlót, akár a régi, akár az új iskola terméke, előbb arról akarunk meggyőződni, hogy vajjon megfelel-e ama követelményeknek, mikben mi a tiszta, a hamisítatlan költészet lényegét tanultuk meg és felismerni, amit *Taine* így határoz meg: a művészet és a költészet a szép kultusza az igazban.

Aki tehát ezt keresi első sorban a művészi és költői termékekben, az nem törődik sem az iskolával, sem az iránynyal, sem a formával csak magával a költészettel, az csak a költői világnézetet és a tiszta költészetet félti és védi oly irányoktól, melyekben minden van csak költészet nincs.

Féltjük és védjük, — folytatja a szónok — mert azt tartják, hogy eszményítő világnézetre s azon alapuló tiszta költészetre nagy szüksége van az emberiségnek, ma inkább, mint valaha; mert nemcsak nagyot változott a világ, hanem fájdalom, a változással együtt fölöttébb elszürkült, elsivárodott az élet is.

Mindenki érzi ezt; mindenki felpanaszolja, hogy nincs már lelkesedés az emberekben; nincs fogékonyság magasabb eszmények iránt; hogy ma már mindent háttérbe szorit az élet küzdelem, a kenyérharc s hogy a modern élet zivaja, egoizmusa, az intellektus egyoldalú kifejlődése lassan-lassan előlik, kiszáritják azt a néhány szál virágot is, mely még megmaradt azokból, miket utainkra szórt egykor a jótékony természet; hogy sivatagban járunk és ke-lünk magasabb irány, cél nélkül, busan, álmatagon, leverten, a saját szívverésünk dobogását sem észlelve már s hogy azt, amit az anyagiakban nyújt a modern haladás, busásan visszaharcolja a lelkünkön — és aki ezt érzi, annak tudnia és éreznie kell azt is, hogy ezen vigasztalan sivatagban csak egyetlen oázis van, ahová menekülhetünk: az eszményítő világnéz-

let s az annak alapján álló költészet, az igazi a tiszta, vagyis szép kultusza az igazban.

Az ultra modernnek azon gunyos kérdésére, hogy hát mi is az az eszményítő világnézet és tiszta költészet? mikor a természet és élet minden jelensége költői tárgy, melyet a maga reális valóságában szabad, sőt kell a költőnek visszaadni, úgy, amint ezt a saját egyéniségének prizmáján szemléli, ha mindjárt e szemlélet eredménye akár disszonáns is; mert ez a művészi és költői szabadság korlátlanágának az elementáris követelménye — az a telet, hogy a szabadságnak van korlátja: a jó izlés és a költői szép fogalma, amelyek nélkül nincs költészet, mint ahogy nincs zene harmónia nélkül s hogy ezt a költőnek nem kell magyarázni, ezt neki éreznie kell; de meg is lehet magyarázni és pedig eléggé szabatosan.

Kifejti aztán a szónok, hogy mi az eszményítő világnézet fogalma és lényege s hogy a tiszta költészet az, mely ennek alapján áll; melynek célja, hogy meghasson, felemeljen, lelkesítsen és vigasztaljon; nemzeti szempontból pedig az, mely a nemzeti lélek megnyilvánulásainak a hű kifejezője s ezekkel folytonos kontaktusban áll, a mint ezt *Séthy* Zoltán a *Kisfaludy-társaság* ezidei nagygyűlésen annyi mélységgel s oly meggyőzően kifejtette.

Ezekből a fejtegetésekből tehát az következik, hogy a modern költő, ha úgy tetszik neki, ám szakítson a régi költői formákkal, a hagyományossal; dobja el a klasszicizmus, az ars poetika szabályait; a pusztán érzelmek és csak hangulatot keltő költői motívumokba vigye be a meditáció gondolat-ébresztő mélységét; válassza meg tárgyát az új világ szélesebb, tágabb horizontjából; szenteljen figyelmet a modern élet aktualis nagy s a mai társadalmat lételemében érdeklő témáinak; használjon új, üdőbb, erőteljesebb hangot és trappáns eredeti modort —

de ne távolodjék el soha a tiszta költői alapról; ne keresse előszeretettel az élet disszonanciáit, ne foglalkozék a ruttal, visszataszítóval, ne fonja koszoruját a modern élet fertőzőnek, mocsarának virágaiból, — mindenekfölött pedig legyen a nemzeti lélek hű kifejezője — mint volt p. o. *Szigligeti Ede*, a kinek egész költészete a magyar nemzeti lélek e két ideáljának volt szentelve: a nemzeti mult dicsősége és a magyar népélet romantikája! . . .

Ezután Albisy Katalin olvasta fel »Téli vihar« című, meglehetősen hosszú költeményét, melyet befejezésekor lelkesen megtapsoltak.

A Társaság pályázatán díjat nyert költemények felolvasására került most a sor. Nadányi Zoltán, fiatal diák a szerzőjük, de a versek már kész poétára vallanak. Az az igazi báj, eredetiség és közvetlenség nyilatkozik meg mindegyikben, amelyet eltanulni nem lehet, ami a lírikus igazi ismertető jele. A felolvasott költemények mindenkit megkaptak költőiségükkel és zajos tetszést arattak. A verseket lapunk mai tárcarovatában közöljük.

Befejezésül került rá a sor Hartmann János főreáliskolai tanár szintén pályadíjnyertes értekezésére, melyet Petőfiről írt. Kár, hogy ez a minden tekintetben magas színvonalon álló értekezés már déli harangszó után jutott a kissé már türelmetlenkedő közönségünk elé s így nem hallgatták azzal a figyelemmel, melyet megérdemelt volna. Petőfiről annyit olvasott a mai kor embere, hogy uiat nehéz Petőfiről írni. Hartmann ezt a nehézséget játszva küzdi le. Akármint mond Petőfiről, mindig tud valamelyes ujdonságot vegyíteni bele. Egészen új világitásba állít közismert dolgokat és Petőfi egyéniségének és költészetének olyan pompás, kerek rajzát tudja adni, aminőt eddig nem olvastunk. Hartmann tanulmányának hallása után az az impressziója az embernek, hogy csak most ismerte meg igazán a világ egyik legnagyobb lírikusát. Látszik, hogy maga a szerző is poéta

ember, a mellett felfegyverkezve a kritikus fegyelmzett gondolkodásával. Iránya választékos, még sem mesterkelt, igazi széppróza. Óhajandó, hogy a tanulmányt Hartmann kiegészítse és akkor kritikai irodalmunknak igazán nyeresége lesz munkája. A tanulmányt Fodor Ferenc tanár olvasta fel.

A felolvasóülés egy órákor véget ért.

UJDONSÁGOK.

* **A király egészségi állapota.** Bécsből telefonálja tudósítónk: A királynál a hurutos tünetek szünőfélben vannak. A köhögés könnyű és laza. A király éjjel zavartalanul, megszakítás nélkül aludt. Állapota kitünő és csak az időjárás akadályozza meg, hogy sétáit a szabadban újra megkezdje. Minden jel arra vall, hogy a király nemsokára megszabadul a náthától.

* **A népmissió.** Vasárnap három prédikációt tartottak a népmissiót tartó lazarista atyák, hétfőn pedig kettőt az olasz plébánia templomban. Minden alkalommal, de különösen az esti prédikációk alkalmával zsufozásig volt a templom hívekkel. Az atyák a gyóntást is megkezdték. Mindennap reggel 5 órától déli háromnegyed 12 óráig és délután 2 órától 6 óráig szakadatlanul gyóntatnak.

* **A tisztviselők lakbér ügye.** Papp Miklós kir. tanácsos, pénzügyigazgató, Siket Traján posta-táv. igazgató és Bary József törvényszéki elnök a lakbér ügyben Bpsten tett kiküldetéséről a Nagyvárad Tisztviselők Otthona helyiségeiben 1908. március 20-án d. u. 3 órákor tartják beszámolójukat. Felkéri az Otthon a tisztviselői kart, hogy a beszámolóra megjelenni sziveskedjenek.

* **A város pere.** A villamostelep építésénél a kazánokat az Ince-cég készítette. Az egyik kazán falazásán valami hiba volt, mire azt mondták, hogy az összes kazánfalazások rosszak, szakértelem nélkül készültek. A város meg is hallgatott két budapesti szakértőt, akik 2000 korona összeg ellenében ki is mondták szakvéleményüket, hogy a kazánfalazások rosszak. A város nem fizetett a Ganz cégnek ezen szakvélemény alapján, amiből per keletkezett. Az egyik kazánfalazást újra is készítették. Azonban a többi kazánfalazások, a budapesti szakértők drága véleménye dacára is, azóta teljesen jók s jól állják az üzemet. A városi tanács most a felett tanácskozik, hogy a pert beszüntesse, mert ilyen körülmények között nincs kilátás arra, hogy a város megnyerhesse a pert.

* **Készülő orvos sztrájk.** A nagyvárad munkásbiztosító pénztár még mindig nem tudot: megegyezésre jutni az orvosokra. Az aránytalanul kevés kezelési díjak tárgyában tegnapelőtt értekezletet tartottak a nagyvárad orvosok megbízottai és a pénztár képviselői. Az értekezleten megállapodtak abban, hogy minden pénztári tagot kezelő orvos egy-egy évre 4 korona 50 fillért fog kapni. Az egyezség szerint a két főorvos 700—700 beteget, az eddigi pénztári orvosok 600—600 és az új orvosok 500 tagot fognak kezelni. Ez egyezséget felterjesztük a központi intézőséghez, mely ha április 8-ig be nem küldi jóváhagyva az egyezséget, úgy az orvosok sztrájkba fognak lépni. A sztrájksgzó orvosokat úgy az orvosok,

mint társadalmi téren bojkottálni fogják. Hasonló módon járnak el a biharmegyei orvosok is.

* **Az ügyészégi épület új beosztása.** Régi panasz már az ügyészégen, hogy a hatalmas épület tömb oly rossz beosztású, hogy összezsúfolva benne minden helység valóságos egészségelleni kihágás. A régi panaszok minden évben megújulnak, azonban segíteni nem lehetett, mert nem rendelkeztek megfelelő anyagi eszközökkel. Most az új ügyész dr. Baróthy Pál tőle telhetőleg némileg elviselhetőbbé akarja tenni ezt a mizerábilis állapotot. Az új ügyész ugyanis nem akarja a részére biztosított lakást elfoglalni, hanem azt a hivatalnak szándékozik rendelkezésére bocsájtani. E tárgyban most Budapesten jár Baróthy, hol is az iránt fog előterjesztést tenni, hogy az őt megillető lakást hivatalos helyiségekké alakítsák s a második emelet megfelelő hivatalait helyezték ide s oda fenn a kórházi helyiségeket bővítsék ki. E tárgyban különben már többször panaszkodott a kórházi orvos, aki a jelenlegi szűk kórházi helyiségek kibővítését kérte is. Az ügyész lakásából a vizsgálóbíróhivatal helyiségei is nyernének egy szobát. Az ügyész tervének megvalósítása a közönségre is előnyös volna, mert legalább nem kellene mászni azokat a rettenetes lépcsőket az ügyes-bajos embereknek.

* **Véres utcai harc katonák és rendőrök közt.** Kassáról jelentik: Tegnap este 6 órákor a Fő-utcán a nép és a katonaság hevesen összetűzött a rendőrökkel. A zavargás egész jelentéktelen csetepatéből keletkezett. A rendőrök csendre intették a zajongókat, de hasztalanul. Ebből izgatott szóváltás, majd tettelegesség lett és néhány perc múlva nagy kódarabok repültek a rendőrök felé. Közben három rendőr sietett társaik segítségére. A rendőrök pisztolyal és kivont karddal támadtak a sokaságra. A katonák is elővették oldalgyeget, de a bakák csakhamar jónak látták elmenekülni. A rendőrök a menekülő után löttek. Közben odaért a katonai őrző, hogy a katonákat a kaszányába vigye. Ezek ellenálltak. A katonák közt volt néhány huszár is, kik kardjukkal jobbra és balra erősen vagdalkoztak. Nyolcadfél óra tájban egy megerősített őrző érkezett, mely végre a kaszányába tudta terelni a katonákat, ahol valamennyitől elvették a fegyvert. Az utcai harcban három rendőr megsebesült. A városban óriási az izgatottság.

* **Feljelentés a debreceni rendőrség ellen.** A nagyvárad rendőrség bünyői osztályánál tegnap feljelentést tett egy cseléd a debreceni rendőrség ellen. Az ügy, melynek természete valódiság esetén igen komoly következményeket von maga után, jelenleg a kezdet stádiumában van és olyan részleteket is tartalmaz, melyeket a nagy nyilvánosság elé vinni a jó izlés tiltja. A debreceni rendőrségre nem épen kedvező színezetű feljelentés részletei a következők: Széchy Ilona nagypacalusai lakos február 28-án Debrecenben járván Balogh Irmával és Balogh Györggyel az ottani indóházhoz ment ki, hogy Balogh Irmának menyasszonyát megvárják, aki a hétórás vonattal érkezett Debrecenbe. Fél hét órákor az indóháznál a 83-as számú rendőr minden ok nélkül Széchy Irmát felszólította, hogy kövesse őt a rendőrségre. Nem akart ellenkezni a rendőri felszólításnak és követte a rendőrt. A

rendőrségi épületben a 83-as számú rendőr két társával őt minden ok nélkül megverte. Ezután orvos elé vitték, aki megvizsgálta őt. Vizsgálat alatt a leányt az egyik rendőrségi alkalmazott bittel úgy megütötte, hogy sebével kórházba kellett menni. Debrecenből a nagyvárad kórházba jött, hol ápolás alá vették. A kórházból tegnap szabadult ki Széchy és tegnap tette meg feljelentését a debreceni rendőrség ellen.

* **A mostoha.** A bünyői osztály regény-tára, melyben csupa megtörtént és befejezett esetek szerepelnek, most ismét szaporodott. Az eset szereplői egy özvegy ember, aki együtt él egy asszonnyal és hét gyermek, kiknek fenn tartásáról a véletlenül kívül más nem gondoskodik. A szomorú sors a gyermekekre akkor következett be, mikor a házhoz került a mostoha. A gyermekek között egy 17 éves leány is van, akinek Német István fodrász udvarol. A mostohának Német udvarlása valóságos vörös posztó volt s nem mult el nap, hogy mostoha leányát meg ne szégyenítette volna udvarlója előtt. Német azonban ezekre nem adott semmit. A mostoha erre olyan dologhoz folyamodott, amibe már a törvény is beavatkozik. Faragó Károly a gyermekek apja a mostohával együtt Eledre mentek ki s a gyermekeket minden élelem nélkül hagyták. A legnagyobbik leány tudva azt, hogy a lédában pénz van azt feltörte és a pénzen élelmet vásárolt a testvéreinek. A mostoha tegnap hazaérkezve feltörve találta a lédát, mire panaszt tett a rendőrségen. Panaszában azt adta elő, hogy a lédát Német István a leány udvarlója törte fel. A panaszra tegnap megidéztek a leányt, aki a mostoha vallomását mindenben valótlannak nyilvánította. A mostoha a leány ellen sem kimélte vádjának méreg tömlőjét. Azt becsületében támadta meg s kérte az eljárás megindítását. A mostoha a saját vermébe esett, mert Német hamis vád miatt meg fogja tenni ellene a feljelentést.

* **A köztetek gondozása.** A tavasz elérkezésével a parkok és utcai ültetvények is várják a gondozást. Kiss Dávid törvényhatósági bizottsági tag tegnap beadványt intézett a városi tanács-hoz, amelyben rámutat, hogy a városi köztetek és utcai ültetvényei mennyire elhagyottak, kipusztultak, elszáradtak. Kéri, hogy a tanács figyelmeztesse a lövész-egyletet a terek megfelelő gondozására.

* **A pósalakai baptisták.** A pósalakai reformátusok közül tizenhaton ismeretlen okokból a baptista felekezetre tértek át. A felekezethez való bejelentésüket foganatosították is a budapesti hitközségnél. A bejelentés azonban szabály, illetőleg törvényellenesen történt, miért is azt a vallás- és közoktatásügyi miniszter megsemmisítette. A megsemmisítéssel egyidejűleg utasította a budapesti hitközséget, hogy a jövőben az ilyen bejelentéseket ne vegye tudomásul.

* **Uj postaügynökség.** Görbeden Biharmegyében április hó 1-én postaügynökség lép életbe, melynek kézbesítési köre Görbed és Kávásd községre, Adler, Kós tanyára, Gyula és Hutamajorra terjed ki.

* **Az amerikai gyilkos családja.** Bihardiószeg borainak hire egyszerre elhalványul és a község mindenütt úgy szerepel, mint egy amerikai gyilkos községe. Bihardiószegről ugyanis a mult évben Amerikába vándorolt a falu rossza, Szabó István. Dologkerülő, izgága természetű ember volt, aki képes volt a községet megfélemlíteni. A veszedelmes ember viselkedése családjában is megszokott lett. Három kis fia Szabónak valóságos gyermekhara-

miák, akik képesek megállítani a szekereket és az embereket, míg jószántukból alamizsnát adnak nekik, addig meglopni. Ezek utca harangjai jelenleg. Ajánljuk a gyermekvédő liga figyelmébe, még mielőtt egészen kifejlődne bennük az apjuk természete. Az Amerikába vándorolt ember agyonlőtt ott Szenes József nevű embert, kinél lakást bérelt. A hullát a gyilkosság színhelye mellett folyó patakba dobta és minden lelkiismeretfurdalás nélkül tovább élte napjait. A hullát a halászok jogták ki s így kiderült a gyilkosság. Lehet, hogy azóta már a villamoszékbe jutott Szabó.

* **Öngyilkos borbély.** Tegnap reggel ismét könnyelműen dobta el magát az életet egy gondatlan iparos, Maxim György zöldfalucai fodrász üzlettulajdonos Beöthy Ödön utcái lakos vasárnap éjjel végig mulatta az éjszakát. Hajnalban vetődött haza, amikor már teljesen az alkohol hatalmában volt. Részeg állapotában revolverével föbelőtte magát és azonnal meghalt. Az öngyilkosság hírére dr. Nemes Aron a helyszínre kiszállt és konstatació a halál beálltát. Az öngyilkos levelet is hagyott hátra, melyben temetésére tesz intézkedést.

* **Eltűnt gyermek.** Várdai Mihály Ujsor 614. sz. a lakosnak Sándor nevű 12 éves ref. vallású, fekete felsőkabátot és csizmát viselő fia, folyó hó 20-án eltűnt hazulról. Aki valamit tud róla, jelentse a rendőrségen.

* **Egy Rothschild letartóztatása.** Egy zürichi szállodában egy magát hamburgi ügyvédnek nevező ember szállt meg, kinek viselkedése a szálló egész személyzetének fölött. A zürichi ügyészség tegnapelőtt nyomozó levelet kapott, amelyben egy Rothschild Lajos nevű güdingeni bankárnak és udvari tanácsosnak letartóztatását kérték. Rothschild hamis bukással és a rábizott pénzek elsikkasztásával volt vádolva. A gyanus idegen lakásán tegnap rendőrök jelentek meg, kik megállapították, hogy az állítólagos ügyvéd azonos a csaló bankárral s letartóztatták.

* **Premier az Edison színházban.** Vasárnap ugyancsak mozgalmas napja volt az Edison színháznak. Nem kevesebb mint nyolcszor telt meg a nézőtér közönséggel, mely mesésen mulatott a pompás képeken. Ma ismét új műsor kerül bemutatásra, amelynek egyes számai előreláthatóan ismét a zsurok témáivá válnak Nagyváradon. A három halálos bűn című színes tróck, Kirándulás a francia gyarmatokra és Utazás Sanghaiba című gyönyörű színezett természeti felvétel s egy sereg befejezett, felvonásokra osztott, kacagtató, rendkívül mulatságos bohózat, amelyek egytől-egyig szenzációt fognak kelteni. Az előadásokon Dud Pali kitűnő cigányzenekara muzsikál. A szünetekben Geoffrey mester tart bűvész előadást. Ma délután iskolai előadás lesz.

* **A piculás bankból.** A Polgári takarékos és segély szövetkezet befizetési t. hó 25-én azaz szerdán, az ünnep miatt d. e. 9—11-ig teljesítendők.

* **Rablógyilkosság az országuton.** Vakmerő és állatias kegyetlenséggel elkövetett rablógyilkosság tartja izgalomban Nagy-Rábé község békés lakosságának a lelkét. Vasárnap éjjel a falu korcsmájában együtt borozgatott F. N. gy József Bernyés-pusztai szolgalegény Gyenge Gyula 18—19 éves suhancsal, akinek a pipáját véletlenül eltörte. Nagy a pipa árát, 5 krajcárt azonnal megtérítette a legénynek, aki eközben észrevette, hogy annál

pénz van. Mikor Nagy eltávozott, utána osont és a gyanútlan embert egy doronggal leütve, annak minden pénzét, mintegy 90 krajcárt magához vette.

A hullát másnap reggel találták meg vérbe-fagyva a mezőőrök, akik jelentést tettek az esetről a község házában. Az elvetemült suhancot a csendőrök letartóztatták, a hullát pedig be-szállították a hullaházba. A vizsgálóbíró ma utazik ki a helyszínére s ugyancsak ma fogják megejteni a hulla boncolását is.

x **MOLNAR H.** Bemer-téri cukrászdájában állandóan 2-szer naponta friss Mignon kávéhoz való sütemények és tea sütemény kapható. Telefon 395.

x **Csak 13 koronáért** szétküld utánvét-tel az *Országos Postaküveteli Aruház* Budapest, VII., Verseny-utca 2. szám egy férfiföltönyre elegendő 3 méter finom fekete, sötétkék, szürke vagy barna szövetet vagy kamgarnt.

* **Olvasóink figyelmét** felhívjuk lapunk mai számában megjelent »Sirolin« hirdetésre.

x **Nagyszabású képkeretezési vállalat.** *Szichla Tivadar üvegkereteskedésében Kossuth-utca 2.* (volt Bum-féle üzlet) kívánatra képkeretezések azonnal is elkészíttetnek. A leg-egyszerűbbtől a legdiszesebbig. Olcsó árban.

TÁVIRATOK.

A házszabályrevízió.

Budapest, márc. 23. A képviselőház tolyosóján ma délelőtt néhány disszidens képviselő megkérdezte Andrassy belügyminisztert, hogy a házszabálymódosításról szóló indítványt pontonként fogja-e tárgyalni részletesen a Ház, avagy nem.

— Nekem nincs kifogásom az ellen, hogy pontonként tárgyalják — felelt a miniszter — de Justh Gyula házelnöknek vannak aggodalmai a pontonként való részletes tárgyalás ellen. De ha egy pontban tárgyalják is, akkor is módjában lesz mindenkinek hozzászólnia.

Itt említjük meg, hogy a napirenden levő házszabályrevízió tárgyában a záróbeszédék közül csak egy maradt holnapra, s így holnap szavazásra kerül a sor. A disszidensek név szerint való szavazást fognak kérni. A koalíciós pártok elnöksége a lapok útján arra kéri a pártok tagjait, hogy holnap már az ülés elején jelenjenek meg a Házban teljes számban.

A házszabályrevízió ellen a horvátok felszólalni nem fognak. A horvát koalíció tagjai közül ugyanis Tuskán Gergely, Supiló, Zagorác és Vinkovics Budapestre érkeztek és ma a Házban is megjelentek. A horvátok kijelentették, hogy a revízió vitájában nem vesznek részt.

Az önálló bank ügye.

Budapest, március 23. A Ház folyosóján ma nagyon élénk diszkusszió folyt a külön bank dolgában. Egyik előkelő függetlenségi politikus azt mondta:

— A függetlenségi párti képviselőknek nincs kifogásuk az ellen, hogy a 67-es bizottsági tagok a legnagyobb vitát fejtsék ki a közös bank mellett, de el vannak rá szánva, hogy semmiféle szakértői vagy más véleményt a bizottság kebelén kívül meg nem hallgatnak, mert ezt a kérdést maga a bizottság dönti el.

Justh Gyula, a képviselőház elnöke egy ujságíró előtt következőképp nyilatkozott a bankkérdésről:

— A függetlenségi párt és vele együtt én is, az az állásponton vagyunk, hogy a bankszabadalmat nem engedjük meghosszabbítani és hogy az önálló bankot 1911-ben okvetlenül fel kell állítani. Ha ezt megakadályozni akarnák, élére fogok állani annak a mozgalomnak, amely az önálló bank felállítására irányul. Kizártnak tartom, hogy a függetlenségi párt ebben a kérdésben nézetét megváltoztatná. Arra a nem várt esetre, ha a hatvanhetes politikusok mesterkedéseinek sikerülne az önálló bankot meghiusítani, úgy az a kormány, mely ezt előmozdította vagy csak tűrte, a választásoknál feltétlenül meg fog bukni. En magam részéről ilyen kormányt egy pillanatig sem támogatnék. Ha a kormányférfiek, illetve a hatvanhetes politikusok mesterkedéseit folytatni fogják, úgy általános telfordulás fog beállni és ekkor én a mozgalom élére fogok állani. — Az önálló banknak meg kell valósulnia, il faut passer par la. Nem igaz, hogy nem volnánk elég erősek a bank megcsonkításához, de ha így is volna, én magam is össze tudnék hozni jó pénzcsoportokat, amelyek az önálló bankot létrehoznák.

Képviselők afférja.

Budapest, márc. 23. Udvarhely-megye képviselői szűkebb értekezletre jöttek össze ma Andrassy belügyminiszter szobájában. Az értekezleten Kovácsy Albert és Gyarmathy Dezső képviselők közt szóváltás támadt. Kovácsy azt mondta:

— Én csak az igazat mondom.

— Na, ehhez ugyan szó fér, ríposztózt Gyarmathy.

Kovácsy a ríposztózt nyomban provokálta Gyarmathy Dezsőt. A segédek ma délután ültek össze tárgyalni.

Ugyanabból az értekezletből kifolyólag Ugron Ákos főispán és Ugron Zoltán közt is affér támadt, melyet azonban sikerült bekészen elintézni.

Manuel király tragédiája.

Lisszabon, márc. 23. Manuel portugál királynak, a király és a trónörökös meggyilkolása alkalmával szenvedett sebesülés következtében a karján üszkösödés állott be. Az orvosok elhatározták az egyik kar amputálását. Manuel király és az özvegy királyné mindent elkövetnek, hogy az amputációt kikerüljék. De az orvosok kijelentették, hogy az esetben, ha a király nem egyeznék az amputációba, nem vállalnak felelősséget életben maradásáért.

A püspök zsarolói.

Budapest, márc. 23. Párty püspök zsarolói fogva tartása dolgában ma döntött a vád tanács. A védők t. i. szabadon bocsátásukat kérték, a vád tanács azonban úgy végzett, hogy mind a három asszony tovább is fogva tartatik.

A dánosi vérfürdő tárgyalása.

Budapest, márc. 23. A dánosi vérfürdőt rendezett cigány haramiák ügyében Rónai Kamill dr. a pestvidéki esdűdtbíró elnöke, a tárgyalást április hó 22-ik és következő napjaira tűzte ki. Az ügyet Pestvármegye közgyűlési disztermében fogják tárgyalni.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Kedd: Nagymama.
Szerda délután: Varázskeringő. Este: Nagymama.
Csütörtök: Vasgyáros (Somogyi Károlyné bucsufellépte.)
Péntek; Hazugtörvény.
Szombat: Hazugtörvény.
Vasárnap délután: Eleven ördög. Este: Dollárkirálynő.

A nagymama.

A modern irodalomnak nem valami nagy dicsőségére válik, hogy témaként állandóan másfelé járkal. Így eshetik meg, hogy a fővárosban meg lehessen élni abból, ha valaki ismert írók részére témákat szállít napszámba. Kivált az operettírók igyekeznek hiányos leleményüket kifoltozni mások kincseivel. A régi írók jó meséit kegyetlenül megspékelik kuplékkal és készen van az új operett, amit érdemes írói működésnek nehéz besorolni.

Erre a recipére készült Csiky Gergely bájos vigjátékának, »A nagymamá-nak átgyurása operetté. Az átgyurásnak van ebben az esetben egy kegyeletes személyi mentsége: Blahánának akartak olyan darabot írni, amelyben ma is teljes sikerrel érvényesülhessen. Meg kell vallani, hogy erre a célra alkalmasabb dolgot nem is választhattak volna, mint éppen Csiky vigjátékát. Így aztán erre az esetre nem is feltétlenül áll a témakölcsönzőkre mondott kritika keménysége, de biz azért itt is leri az operetről a ráaggatott kuplé és visszakívánkozik a közönség az eredeti, a búbajos vigjáték után.

Pásztor Árpád, az átdolgozó lehetőség szerint ragaszkodott a vigjáték szövegéhez, ami az operettnek csak előnye. Zenéjét Mäder Rezső szerette, több igyekezettel, mint sikerrel. Van benne nem egy sikerült zeneszám, az igaz, különösen a kuplék közt, de a párbeszédés énekszámok már határozottan igen gyenge dolgok. Arra jók az énekszámok, hogy a rendkívül kedves címszerepet eljátszhassa énekes színész is. Így aztán az eredeti vigjáték zajos sikert tud csinálni az operettnek is.

Nálunk Károlyi Leona játszotta a címszerepet és általánosan megjegyezték, hogy rendkívül bájos nagymama tudott lenni. Maszkja kitűnően sikerült, beszédjébe tudott valami kedves, öreges színt vegyíteni, éneke természetesen szintén kiválóan sikerül, megvolt tehát minden ahhoz, hogy a közönséget tapsokira ragadja. Lang Szerafin szerepét Pogány Janka játszotta kitűnő komikai érzékkel, izlésesen. Bérczi nyugalmazott táborig lelkészéből hiányzott az az öreges naivság, ami ennek a szerepnek a legtöbb ereje. Ellenben pompás volt Hajnal Tódorka Szilárdja, maszkja, hanghordozása, előadása mind a komikum legtisztább forrásából fakadtak.

Igen sikerült az öreg ezredes szerepe Fehér Gyulának. A többi szereplő: Beregi, Toronyi, Tábori Frida, Angyal Ilka, Simon Mariska és Reviczky Rózsi is sok megérdemelt tapsban részesültek. Az ének- és zenekart Várady Aladár vezette sikerre.

Ünnepi előadások. Szerdán, tekintettel az ünnepre, két előadást tart a színház. Délután a szezon legnépszerűbb és leghíresebb operettje a Varázskeringő gyönyörködteti a közönséget. Ünnepnap estéjén Csiky Gergely

operetté alakított mesteri vigjátéka: A nagymama kerül színre. A nagyközönség elragadtatva fogadta ezt az igaz művészettel megalkotott, finom zenéjű ujdonságot s pompásan mulatott bohó ötletein, kacagató, jeleneteinek során.

IRODALOM.

Az általános választói jog kérdése Magyarországon. Dr Krüger Aladárnak ily cím alatt a Katholikus Szemlében közzétett tanulmánya önálló füzetben is megjelent. A tanulmány behatóan foglalkozik e fontos közjogi reform minden részleteivel; kapható a szerzőnél, továbbá Láng József és Sebő Imre könyvkereskedésében. Ara 60 fillér.

Hajnal. Amerikában a katolikus magyar sajtónak egy új, erőteljes hajtása érkezett hozzánk. Hajnal címmel Messerschmiedt Géza paszai plébános katolikus szellemben szerkesztett hetilapot indított, melynek első füzetét ma hozta a posta. A lap tartalmas, változatos, érdekes, mélyen vallásos és hazafias irányu. Munkatársai közt ott látjuk a mi régi jó ismerősünket, dr Helvey Lajost is.

SPORT.

A Nagyvárad atléták sikere Nagyvárad Sport Egylet ifju bajnokai résztvettek a kolozsvári atlétikai klubnak vasárnap d. u. Kolozsvárott tartott torna-versenyén s győzelmet arattak. Egy első és három harmadik díjjal szaporították az egylet győzelmeinek a számát és fényesen állották meg helyeiket Erdély bajnokaival szemben. A verseny különbeni eredménye szerint: Korlátlan Dajka Endre harmadik, nyujton Dajka Endre első, Hodossy Márton harmadik és Csordacsics Egon Róbert függeszkedésben a harmadik díjat nyerte el. Fialat atlétáinknak ezen győzelme is igazolja a Nagyvárad Sport Egylet életképességét és tagjainak kiváló buzgalmat.

Igazságszolgáltatás.

Halász »nótája« az esküdtek előtt.

Annak a gyászos emlékü szennylapnak, amely a »Nagyvárad Ujság« cím alatt fertőztette meg egy ideig városunk levegőjét még mindig nem tűnt el az emléke, még mindig dolgot ad a büntető bíróságnak. Dr Halász Lajosnak Ferenczi József a »N. U.« társszerkesztője a többek közt a nótáját is megszerkesztette a következőképen:

»Ugy ég a tűz, ha lobog,
Ugy élek én, ha lopok.
Nem vagyok én Szentlélek
Hogy én igazán éljek! . . .

Az ügy tegnap került az esküdtszék fóruma elé, amelynek tárgyalásán dr Csulyok Béla elnökölt, aki mellett mint szavazóbírák Szentlélek László és Korn Lajos működtek. Vádolt a tárgyalás során azzal védekezett, hogy ő a cikkeket akkor írta, amikor Halász ellen a »Deres« kéziratának az elégetése következtében lopás miatt büntető eljárás volt folyamatban. A cikkeket hangja különben is tréfás, humorizáló, sérteni szándéka nem, a volt »lopok« szót is azért írta csak, mert a »lobogra« más megfelelő rimet nem talált.

Papp János főmagánvádló képviselője a vádlott megbüntetését kérte.

Az elnök jogi fejtegetései után az esküdtek tanácskozássra vonultak vissza, amelynek az eredménye fölmentő volt. Ennek alapján a törvényszék Ferenczi Józsefet a vád és következményei alól fölmentette. Az ítélet jogerős.

Alvincy pere. Alvincy Sándor nemcsak a nagyváradai reáliskolára haragszik; nem meglekült fölmedvényei elől más iskola sem. A nagyváradai főgimnázium tanári karáról írta Alvincy egyik budapesti napilapba, a »Nap«-ba, hogy a tanároknál a csinos mamák fiainak biztos az évvégi jó kalkulós, ha semmit sem tudnak is. A megrálgalmazott tanárok sajtóper indítottak Alvincy ellen, a kit a budapesti esküdtszék tegnap vont felelősségre cikkéért. Az esküdtszék előtt Alvincy azzal védekezett, hogy jóhiszeműleg járt el. Az esküdtek Alvincy a rálgalmazás vétsége alól felmentették, de büntetésnek mondták ki a becsületsértésben. A törvényszék ezért Alvincy pénzbüntetéssel sújtotta, a mely pénzbüntetést, behajthatatlanság esetén, a lap óvadékából vonnak le.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, márc. 23.

Buza okt.	50 kilogrammonként	11.81
Buza apr. 1908	—	8.51
Rozs apr.	—	12.57
Zab apr.	—	9.11
Tengeri máj. 1908.	—	7.32

Értéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, márc. 23.

Osztárak hitelrészvény	—	626.25
Magyar hitelrészvény	—	734.75
Leszámitoló bank	—	403.—
Rimamurányi	—	509.25
Osztárak m. államvasuti részv.	—	644.50
Közuti vasut	—	528.50
Városi villamos vasut	—	282.50

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1908 márc. 23.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	109.25
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	92.—
Magyar koronajáradék	—	81.25
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	92.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	95.—
Magyar nyerevény sorsjegy kölcsön	—	185.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	140.—
Osztárak járadék papírban	—	91.57
Osztárak járadék ezüstben	—	96.50
Osztárak járadék aranyban	—	113.75
Osztárak korona járadék	—	29.55
1860. osztr. államsorsjegyek	—	146.—
Osztárak magyar bankrészvény	—	1780.—
Magyar bitelbank-részvény	—	633.50
Osztárak hitelbank-részvény	—	726.50
Osztárak magyar államvasuti részvény	—	693.50
20 frankos (Napoleonondor)	—	19.20

A berettyóújfalui orsz. vásár. Berettyóújfalui község tavaszi országos vására ez évben április hó 15. és 16. napjaira esne, azonban a zsidó ünnepek miatt a vásár napjainak áthelyezését kérték a kereskedelmi minisztertől. A miniszter megengedte, hogy az országos vásár ez évben kivételesen apr. hó 15-én tartassék meg az állatvásárral együtt.

A szerkesztésért felelős

Dr. VUOSKICS GYULA.

!! Kedvező fizetési feltételek !!

Saját érdeke

minden hölgynek, hogy
tavaszi ujdonságainkat
női ruhaszövetek, selymek, delinek és
mosóárúkból, ugyszintén tavaszi női fel-
öltők és tafft kabátokban megtekintse.
Szébbet, jobbat, divatosabbat
sehol olcsóbban nem kap
mint nálunk.

Két nagy csődtömegből

került 2500 méter gypju delin à 50 kr., valódi
Koechlin-féle levartimok à 42 kr., **1000 mé-
ter csikos tavaszi kelme 75 krajcártól,
1650 méter szines és fekete tafft 1 frt 20
kr.ért, 120 széles tafft filhr és liberty selyem
még nem létezett olcsó ár 2 frt 88 kr.**

Struc boák, selyem alsók, japán övek
27 százalékkal olcsóbb mint bárhol.

Vászon és asztalneműekben

a régi elismert szolid minőségek és árak.

Nagybecsü pártfogást kérjük:

Wallerstein Fülöp Fiai

Bémer-tér, Pannonia mellett

!! Kedvező fizetési feltételek !!

Olcso bevasarlasai forras!!

ÜVEG- és PORCELLÁN árukban SZICHTA TIVADAR üvegkereskedésében

KOSSUTH-UTCA 2. szám (volt Blum-féle üzlet.)

Nagy raktár asztali, teás, kávé és mindennemű **üveggészletek-
ben, függő- és asztali lámpákban.** Különbeféle **disztárgyak** és **alpacca
evőeszközökben.** Elvállaltatnak **képek keretezésre** és minden más
üveges munkák olcsó árban. — Csődtömegetől átvett áruk minden
elfogadható árban. **Nagy raktár táblaüvegben.**

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: **NAGYVÁRAD, Vártér 1.**

Hosszas kísérletek után forgalomba hoztuk a
Wolfram lámpát
melynek áramfogyasztása az izzólámpával szem-
ben **75 százalék megtakarítást** mutat fel. 40
gyertyás Wolfram lámpa **darabja 5 kor.**
60 gyertyás **5 kor. 50 fill.**

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,
tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindennemű **izzólámpa különlegességek,** fény-
képes z-l ámpák, ugyancsak **5 százalékkal
kartell áron alól kaphatók.**

Elvállaljuk
és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítá-
sát, javítását, ivlámák kezelését, hozzávaló szénpálcák szál-
litását, berakását és minden e szakmába vágó munkákat
a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetsek ingyen.

Telefon szám 514. Főszerező telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐI SZÉNSAV-MŰVEK

ujjonnan berendezve kartelen kívül szállítanak azonnal bármily meny-
nyiségű természetes vegyileg legtisztább folyékony

SZÉNSAVAT

a világhírű buziásfürdői szénsav forrásokból szoda-
vizgyártáshoz, vendéglősöknek és egyéb ipari célokra
össze nem tévesztendő mesterségesen előállított,
kevésbé kiadós szénsavval
Megbízható, szigorúan lelkiismeretes kiszolgálás!

buziásfürdői ásvány- és gyógyvizek

egész és féliteres üvegekben.

Szív-, vese- és hólyagbántalmaknál utól nem ért gyógyhatás.

Elsőrendű asztali víz!

Felvilágosítással készségesen szolgál. 248 1-200

**Muschong-buziásfürdői szénsavmüvek és ásvány-
vizek szétküldési telepe Buziásfürdön.**

Sürgönyeim: Muschong, Buziásfürdő. — Interurban telefon 18. sz.
Ügyes helyi képviselők kerestetnek.

Közgazdasági Bank r. t.

Nagyváradon, Teleky-u. 10.

Telefon 742. Telefon 742

Hitelt nyújt váltóra, folyószámlára, rtképpapírra, betablázás mellett ingatlanokra.

Elfogad betéteket

5%

kamatozás mellett a betét napjától számítva. (Betét kamat-adót a r. t. viseli.)

Takarékosság előmozdítása céljából forgalomba hozta Selfmen-féle takarékperselyeit, melyek már is nagy népszerűségnek örvendenek. Ily perselyek 6 korona betét befizetése ellenében a pénztárnál kaphatók.

Az igazgatóság.

»Unicum Drill«

vetőgépek

és BÄCHER-féle

acél-ekék

nagyon olcsó áron és előnyös feltételek mellett kaphatók **ANDRÉNYI KÁROLY** és **FIAI** cégnél Nagyváradon.

Uj butor nagyraktár!

Tisztelettel értesítjük a nagyérdemű közönséget, hogy saját

kárpitos, asztalos, esztergályos műhelyünket és butortelepünket kibővítettük és azt a mai naptól kezdve

Pelleyné és

Schmidt

bejegyzett cég alatt fogjuk tovább vezetni. Minden törekvésünk oda irányul, hogy a legkényesebb izlésnek is eleget tegyünk. Araink igen szolidak. Szilárd munkánk és pontos kiszolgálásunkért több oldalról már is elismerésben részesültünk. Allami hivatalnokok és katonatiszt uraknak igen előnyös árt számítunk.

A n. é. vevőközönség szives pártfogását kéri

Pelleyné és Schmidt

NAGYVÁRADON, Teleky-utca 24. sz.

A Biharmegyei Takarékpénztár

zálogháza

e hó folyamán

árverést

tart.

Kéretnek a felek a zálogjegyek rendezésére.

Uj üzlet! Uj üzlet!

Lukács Nándor
butor-raktára

műasztalos-, kárpitos- és díszítő műhelye Nagyvárad, Fő-utca 8. sz. Széchenyi szállodalal szemben.

Allandó raktár: háló, ebédlő, uri szoba és szalon berendezések, mindennemű modern stílus szerint. Vas, réz és hajlított fa butorok rendkívül nagy választékban. 210

Pontos kiszolgálás. Olcsó árak.
Kívánatra rajzok és költségvetések ingyen.

ÉLŐ virágokból:

ugyszintén gyászjelképek, szívkeresztek, horgony kereszték stb egészen frissen levágott virágokból kaphatók.

Kívánatra részletes faj- és árjegyzéket mindennemű kertészeti cikkek-ből ingyen és bérmentve küldök, vidéki rendeléseknél kérem a pontos címet, valamint a rendelmény postán vagy vasuton szállíttassék. Rendelésnél elő nem szükséges, a küldemények utánvétellel küldetnek.

Csokrok menyasszonyi, koszoruleányi, bálai vagy bármily alkalomra, szép berlini papírtartóval 1—3 frtig.

Csokrok atlasztartóval 3 frt 50 krtól 6 frtig, seivemtartókban rózsa és kaméliák 8 frttól 12 frtig, ami ezelőtt 15—20 frtba került.

Csokrok a legfinomabb mintájúak, a legujabb párisi minta szerint a legfinomabb selyem, csipke és atlasz tartókkal 18—25 frtig, ami ezelőtt 40—50 frtba került.

Gyászkoszoruk igen szép, tartós zöld és szép virágokkal diszítve 1—3 frtig.

Babérkoszoruk ovál vagy kerek alakban, igen szép virágokból diszítve 2 forinttól 10 forintig.

Kiváló tisztelettel

Farkas József,

a váradvelencei műkertészeti és rózsatelep tulajdonosa

Nagyváradon.